

ҚУРАПЧЫ
УЛУУЬУН
ХАБЫАТА.

№ 117 (7914). ☆ 1995 сыз Алтынны 3 күнз, ☆ Олтуоруну-ук, ☆ Сыаната—411 солкуобай.

Синюхтарси: уйи—танара дилати куподлари, ал-
лара—М. М. Пермяков, С. Д. Дячковский уюша Н. Е.
Захаров.

Итгэнийн аргаар мөнх кинигэ биймд саас улуустаа-
дү типографиялан бичээтгэн тагмста. Маана 1941—
1 сс. сэрингэ Чурапчытан, Дьокуускайтан эбэтэр
республика атын оройуоннарытан игырыллыбыт
бипр дайдуулахтарбыт ааттара-суоллара кылэ-
риллинбүттэр Ойно абыах кини республика тас өртүт-
тэн барбыттара эмиз билэр. Кинигэзэ нэбилдэхтэри-
лэн барыта 2092 кини аата ааттанар. Итгэн табынан
ончолорго бийиги оройуонмутугар олоро, үлэли, үөрэ-
ч смаллыбыт 163 кини (атын оройуон дьоно) армияда
барбыт. Кинилэр ааттара бу кинигэзэ килэриллибети-
лэр. Кинигэзэ баалачча элбэх буюууннар ааттара-суол-
лара суруллубут эрээри, көтүтүлүбүттэр даганы баар
буолуохтарын сеп.

Бэйэм эрэ кинигэ онгоһуулууттан астымматым. Атын улуустар таһаартаабыттара үчүгэй сүрдээх. Таһын кылын хордуонуунан, дермантинниан бүрүлэн онороһолор эбит, кинигэ аата бөдөн, чуолкай шрифтеринэн бэчээттэнэллэр. Кээмэйдэрэ даанын сөбүтэр, тунсабай буолаллар, тылы кылгатаан биэринилэр олус албэрэ суох. Сорохтор хвартыската суох буоллабына, кинигетин уруһуйдатаан биэрэллэр, Горнайлар, буойуннарын туһунан кээгник суруйбуттар эбэтэр бэйэлэрин ахтыларын биэртэлээбиттэр, ому сэрگэ тыһыга үлэлээбит, кылын өлбүт ветераннарын кытта холбуу бэчээттииллэр.

Республикада, бука, бүтэйнэг буолуо, «Өйдөбүннүк» ийингэ бу дьыл ийингэ күүү көрүүхтээх. Ойно өсөкөмүттэринин ийириылдан баран сэринилээбиттэр, сулуус-лаааабыттар өбөтөр үлэ фрунугар сымдыбыттар, өс-көтүн бастакы түөрт кинигэбэ көтүтүлүн халлабыт буоллахтарына, бу кинигэбэ киллэриллэ сатыахтаахтар. Ойон биир дойдулаахтарбытын биир да кинини көтүп-цэккэ кэрнэстэбил кинигэбэ киллэрэргэ киданнахтаах-пыт Улуу, нөһүлүктэр дьаһалталара суалта биэрбөт.

Бийлал, кырдык дарааны, бийангваах сайын кээн аста. От үүнэ сатаан баран кыйыи хомуллубанка хаалла. Коллективнай да хаһайыстыбалар, байынай да хаһайыстыбалара, биридчилээн да дьон сир чөл үөһү эрэ хомуйан аллылар. Сорохтор иккилэн сымла тийэр оттоннулар. Ол үрдүгүн сир ахсын оттонуохха айылаах ходуна бөө хаалбытын туһуна дьон сарга кысатэрин илэбэин. Оттон улуус үрдүгүн дордохто абылчыи сорогуопкалааһын графига аһарыллыгыта араатта, өсөө атын улуустарга атыһымыр кмэхтээх түрдүкпүт. Онуоха саас маманын 30 кууһу оттан бөө

Энгийн 6 хүнүгэр днэри тохтуу-тохтуу ардаалбата сүрүн төлүүнэн буолалт. Ону сорохтор Саар Көстөкүүн танара барахсан илгэлээх ардаада түһэн абыралбиттын дэглэр. Дынга, ити «Арижаков ардара» этэ. Ити мөхсүбүлүөн табыллыбат. Искусственный ардахтатым түһунан хайыаттарга үгүстүк итэргэтиилээхтик сүрүйдүлэр. -Үгүстэр бэлиэтин көрбүттэрэ буолуу. Бэс ыба, сүннүчүн, кураан этэ. Сорохтор ыксаан хортуонпуйдыртар уу кунпүттара буолбат дуо! Омон искусствениий ардахтатын бириэмэтигэр ымыллан, от эрэл көхтөөхтүк өрө аспыта. Ити түмүгэр алаастарга үөскээбит ардай аһымалаах аһымгада кыайтарбатаада «Сага олох»

Киилэнэн, кырбаһынан, буутунан...

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. көр).

биллэр. Манийк сайны эргиччи бирда быстыбакка үлэ-
лээбит. Ол эти тогторор-харзайар сага бодыбаал баар
буолбуттан.

Бу бийр чэхьм эдбэх бопуруушу бинаарыт. Комон-
нат рабчайдара сылы эргичи үлэлээх буолуулар
хааччылыбыт. Санаан көрүк, былырынгыа дээр күү
агара-чээлээрэ эрэ аһыллаат сабыллар маҕаһыннара
аһы үлэ чааһын толору үлэллинээр. Сайынгы кэмтэ
үлэһиттэр уопускаа бариыларынны, сэлэниэ кини-
гэр баар маҕаһыннара сабылла сымдыбыт. Кыһынны
икки маҕаһын тэҥиһи үлэллэхтээх. Иккүйүмэи, эти
эт бордуукталары улуус тас өртүгэр эмнэ тизгэн ил-
лээн аһылыһылар.

—Сарсын Дьокуускайдыбыт. Уопускабыттан сайгастарым. Билигин тийэ сийдээн атыллыбын. Куоракка эт уонна ынах ийэ киллэрэбит. Таах уулуссала маасыына үрдүттэн атыллыахпыт, — диир кикис атыллыгтара З.Н. Монастырева. Эмиэ согуу кестүү. Урут түбүнү күбүгүнү маастабай өлөрүү кэнигиттэн бириэс, ону да өрүс турдабына, Дьокуускайлатар, собуостур буолаллара. Билигин, этэр курдук, конкуренциялаах кэм. Ким эт хаачыстыбатын сүтөрбөккэ хараайар, хаһаынар сирдээх, ол бородууксуйата сиби эргиччи ыһилинныһа атыгга таһаа туруо. Ордук бу быстарылаах кэмгэ, кырдыга, хамаага бөдө. Ону комбинат маастарынын бу биир кунун түбүгэ, үлэтэ да көрдөрөр.

Күлүмүнү кайы күлбүтүнөн... дилдеринин, абын жана
 айынын үөрү-көтө, астына тарбагалары көрүөхү
 астын.

—С. СМЕРНИКОВА.

УЛУУ КЫАНЫ 50 СЫДЫГАР

«ЧУРАПЧЫ БУОЙУН УОЛАТТАРА»

кыһаллыбат буоллахтарына, аймахтара, чугас добо-
торо ыскаллара ордук буолуо этэ. Кыраык, көтүтү-
лүбүт, атын-суолук, төрөбүт сыһын, ханна сулууспа-
лаабытын, өлбүтүн эбэтэр эргиллибитин, чуолкайдаа-
быт буоллаххытына. Дьукуускай куорат Ярославскай
уул. 20 №-гэр «Память» киингэ редакциятыгар била-
рык. Бу улахан эппитинистээх түгэн, оһон болгомо-
лоохтук сыһыаннаһар.

«Чурагчмы буюун уулаттар» кинигэсэ кили билээгэ
машык алдустар бааллар: Болтомо нэһимэгэр Федор
Афанасий Николаевич (118 №) дэи кили баара
биллибэт, Федоров Афанасий Филиппович (119 №)
дэи баара, Аны Новгородов Дмитрий Степанович
(127 №) иккинэтэи сургулаубут (76 №) иди.

Бодуугур ивчлэлэгчтэйгээр Герасимов Николай Николаевич (21 №) тиймнээх, Хаандутага олоор. Кожурап Алексей Алексеевич (50 №) сэрийгэ олбүтэ. Лыткын Михаил Трофимович (127 №) анхистэй анхирит (63 №-көр).

Кылашандах кыяллагыттан Барашков Степан Герасимович (14 №) турунган иккис строкага Г. С. Барашанов залараа өртүгөр кылаараллыгыт. Потапов Константин Дмитриевич «Хорсуун ийин» медалараа.

Кытааных ызылжыгыттан Коркин Иван Иннокентьевич (64 №) элбүт сирэ Ленинград уобалаһа, Беляй Бор. Седлашцев Петр Иванович (124 №), Боятыно кинигэ, манна кырэн хаалбыт. Е. В. Николаев (150 №), П. В. Парфенов (151 №) иккитээн суруллубуттар (138, 139 №№ көр).

Мугулай язһиланэгэр Сивцев Григорий Прохорович
(88 №) — «1945 с. эргэлибитэ, 1963 с. албутэ» нэвч

„АРЖАКОВ АРДАБА“ АБЫРААТА

хайшакка 1993 снл алтынны 26 кнүнэр «Кураитн сирн оноруу арууһуе» днн төбөлөөх астаыа тахсн бнл. Ол да кнннтнн сирн тулсаран онорууга кнтүөннээх дьаһаллар ыһалаа иликтэр. Былырыннн уонна быылгы курдук өг дьыллар мэлдь буолбаттара чакчы. Сорох кырдьаҕастар аасныт снлалааы сннүүлээх сайын «ойбон дьыл» днн ааттыыллар. Ончотугар, Д.П.Лазовск кырдьаҕас эллитинн, кэлэр бнэс снл кураан дарааы буоллааына кнүлэ. Ол ннн үүнэр снл мэм ыһын үһе декадатыгар искусствоннай ардактыаыны республика правителствотыгар күүскэ туруоруоһха наала.

Итгэл сэргэ бичир санааг хийн багарахыг, Бийл айнага окко-маска уйламмакка, буурга тиймрэн элэн. Онон сайын сэдлэжэньгээр көбөн тахемхатарын эмиз сөн. Сорохтор айнганы утары охсуухохуут дүн куу дууохтарын багарахтара. Ол эрээр итгэлн бэйлэн уоскутуна сатаагын талга эрэ хаалмага. Билгити ба- ры баагйнайыннан бардылар, онон хардарыга наймла- лан туох да үдэнн ыппаттара чуолкай. Айылбага, та- гарага олус эрэнэр табыллыбат. Искусственнай ардаа татымын, айнганы эмтээгинн эрдэттэн туруорсуохха. Бу болдуруоска нэбиллэхтэр дьаалтгалара бэйлээрэ эмнэ тусна былааннаах буолуулара ирднэхтээх. Олох-хо-дьяахха, үлэ-э-хамнаска киирбнт туһалаах этил-лэри, дьон-сэргэ санаатын түмүүххэ. Сордох бэйлэ-тэ: өйүүн-санаатын олорор табыллыбат, ону кыта сэргэ дьон сыналлаах этинтин, санаатын табу дьүөрлээн туһаннахтына эрэ нөдүүбү ситиннэххит, туһалаары олохсуоххут.

«Сага олох» хайнат бу дьыл бологон ийин 16 күнүзгэр нүмэригэр педагогическай үлэ ветераны Р.М. Саввин «Көрүлээччи баар буолларына...» диэн төбөлөөх ыстатыйатын ааҕан бараммын, улаханник астынным. Кирдьыта, киһиэ өһүүр, көбүлүүр эрэ буоллахха туох эмэ ситиһиллэрэ чухчы. Сорох сыаналлах идеялар биһи улууһутутар болломтоҕо ытыллыбаттар дигэтэхпинэ, улахан омуунааһын буолуо сүөгү. Инникитин ити итэрситин көпөрөрбүт сөп. Онуоха Улуу Муннааҕын 16 депутаттара сүрүн орулу ыалларыгар, киллэрлэригэр-сараалаһалларыгар баварабын. Билигин итэ депутаттарбыт тугу үлэһинилэрэ, туруорсаллара, туох идеяны киллэрэллэрэ билиһибэт, быһбардааччылардыкы көрсүбэ, кинилэргэ отчуоттуу ылыттар. Төһө дарагы күнүл үйэ буолбутун иһин, норуоттан тодо тэһиччи тураллары? Быһбардааччылар сэттэ ыһтан оруто эбээт. Быһбардааччылар хайан эрэ минилэртэн ирдир кэмнэ-рэ кэллээт.

П. Т. Аржаков элбэки элхыт, тууу барытын ырынга:

ЧОБУ ХАРГЫНА СУОХ БИЭРЭЛЛЭР

ПЕРЮГРИ. Балалын айын 26 күнүгэр «Утолынэй» станциятан коксаламьт концентраттаах үс састаан уонга энергетическэй чохтоох 106 нэтон «Восточнай» порка барда. Чоку достооччулар сууккатаары былаан-парын 700 тоннаман аһара толорон, Японияда бээрнэх-тээх чохторутар нэстэммиттэрин састыһалар. Ити түмү-

сыяһа суруллубут. Кииң Усть-Кулка ыалдың өлбүтэ. Сивцев Иван Николаевич (133 №) сыяһа суруллубут.

Одүүлун нэлмэлэгтэй биш Григорьевтар манай
көмөрөн аадыг: Григорьев Михаил Семенович (25 №)
1907 с. төр., 20.06.42 с. нигэрлэлэбит, 38-с кав пол-
када сулуусалалэбит, 1943 с. малдан эргиллэбит, 1944
с. ахсынныга өлбүт. Григорьев Семен Дмитриевич (26
№) 1907 с. төр., 20.06.42 с. нигэрлэлэбит, 1943 с. ах-
сынныга өлбүт. Ноев Михаил Константинович (105
№) 1944 с. эргиллэбит уонна 1970 с. өлбүт дигэ.

Саяаг нэвчилгээр Дьяконов Николай Анисимович Акимович дүн көннөрөн аарыг (20 №) Макаров Дмитрий Степанович (56 №) ааниетын старший лейтенант дүн көннөрөн өгдөөг.

Хадаар үзүүлнэгэр Протодаьяков Николай Михайлович (95 №) кирибит, дунгинэн, Хонтодо үзүүлнэгэр, киш Хонтододо эмиз блар. Емельянов Алексей Иванович (133 №) Чакыр үзүүлнэгэр кирибит.

Хатыны үзүлгөзүттөгү Догордунов Егор Дмитриевич (29 №) Кызыл Сулуу буулбатах, Кызыл Знамя орденах. Листиков Иван Андреевич (66 №) буулбатах, Дмитриевич дээ.

Хайхахыг ийншилэгтгэвч Никития Роман Андреевич (54 №) Кышмы Сулус орденунаах дүгн өйдөөг.

Кинигэни нэгдэ олонд түбэлт түслүт алдастарым
итгилниктэр. Ситэ көрбөтөрүм уонна билбэт, өйдөөбө
дьонум бааллара буолуо, Олорго туох синаһа-халты
тахсыбытын билбэтим. Онуук алдас бичээттэимитин
чуолкай билэр буоллаххытына, улуус киинин дыһал-
татын баһылыгар А. Р. Саргыдаевка биллэрэргитигэр
көрдөһөбү. Кини муһыан баран хаһыатынан көмүр-
төрүү бэрдэринэгэ. Хаан-уруу паймахтарбыт, чуҕастык
билэр дьоммут көрсөтүбүллэрэ синаһата-халтыта суох,
чуолкайлык көрдөрүлэргигэр кыһаннааһыс.

Иван ПАВЛОВ

лаан-санаагаар толкуйдуур даян Роман Максимович суруйтуугар толору сөбүлэзбэн. Киши тугу санам-рын дьонун кытта үлэстэрин астынар. Холобур, Д. П. Лазаревтыын элбэхтик кэпсэтиһипт, бодоруспут дьон-нор. Бокуниниук даҕааы Петр Тимофеевни сөбүлүү-тэ, астынара, элбэри билэрин-көрөрүн, сыматан үрдүк-түк сыаналыра. Бэйэтэ тугу санамрын, толкуйдуурун үлүһүхэ аһаараткы өтүр. Ылган кыраа-аһаараткы суол-учааскылар, кыраа-аһаараткы элбэһиппик, отгон Петр Тимофе-евни тыын бухгалтер илалээх буоламмыт, бэйэбинти бил-сибиһиппик ираатта. Онон көрүһэ эрэ түстэрбит мэлдьи кэпсэтиһэрбит, санаабытын атастаһарбыт.

Улуу хаймагыг Д.П.Мазарев 1990 снл муус устар 12 күнүгэр «Чурапчы уулаар кыахтаах» дигэн тийимтэ таллаах-өстөөх ыстатыйаны таһаартарбыта. Ити идеяны уһун кэмгэ ким даараны өйдөөбөтө. Онон мун ити снл баларан ыйын 18 күнүгэр «Олоххо кирири» наада» дигэн төбөлөөн «Сага олоххо» ыстатыйа бчээт-тэппитим. Онон кырдыарас олус үөрбүтэ, махтамыта. Дьолго М.Н.Сивириков минна үлэли кэлээт ити идеяны нилэ хабын ылбыта, өйөөбүтэ. Ол туһунан журналдист С.Алексеев «Киратык кэниибитин хайыһан көрдөххө» дигэн дьон-сэргэ сэгээрнэтин ылбыт ыстатыйатыгар сөптөөх сыанэбылы биэрэн турар. Чурапчы күөл уулуһунтыгар Максим Николаевич үтүэтэ-өнгөтэ улаханын улуу олохтоохторо таба өйдүүлэрэгэр багарабын.

Петр Тимофеевич аймбаттан айдарымлаах, тусна суоллаах-нистээх, туруоруммут сымалын ситиһингэ дуулуурдаах кини. Ол эрэри бийиги сорох уубут үөрөх-төөхтэрэ кини этинлэрин кытта аахсары наадалаарынан аахпаттара хомолтолоох. Ардыгар аптарытаттаах мунуһахтарга «Эн аял үөрөбүг суох, дыону булкуйума» дииртэи даганы туттумиаттар. Олук дьон «кырдыаастары хлаһахха хаалыа сылдан сүбэлэтэ» диги сахалар өстөрүүн хойоовун умналлар. Олору өлөрбүт, үлэбэ баалаачча оныттаах дьоннору сэниир табыллыбат дии санымын. Россия Президентэ Борис Ельцин «Бийиги үрдүкү сууппунт—норуот» диги турар. Ол аата, дьон-сүрэт тылын-өбүн, өйүн-санаатын кытта аахсыт, кинилэр диги сүбэлэһиги диги буолбатах үлү дуо. Ону бийиги сорох салайааччыларбыт таба өйдүөхтэрин наада. Үлэбэ оныттаах дьон этинлэрин, санааларын итэ, үлэс үөрөннэххэ, баар, саамай туһалаарын, сүмэтин этнэхтэрэ. Билигин уу боллуруобунан итэ-тогон дьарыктаааччы П. Т. Аржаков эрэ хаалда бичимдээх.

Инокентий ЕГОРОВ,
уль петерана, пенсционер.

13р. баларан ыйыгар 242786 тонна кокс уорчу
тонна энергетическэй чох Японияга ытыллына.

Бишээ-мэйги төлө да уустугун ишин, Сяха-сирин о-
туруу өртүн тобу хостовчуудара чогуу экспоркта таһаа-
рын устлувобуутиан эгилдэ сүхэ толоролдор.

CHA.

ҮЛЭНЭН ХААЧЧЫАР КИИН БИЛЛЭРЭР

X X X

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ

Үлэнэн хэргиймэр минн телефона 21-732.

26 сз. ТЕЛЕФОНЫ: редактор —
12. отделы — 21-265, общий — 21-505.

ДЫМЭ ТЭРИЛЭ

ФИЗРУКТАР СУБЭЛЭСТИЛЭР

Николай ФЕДОРОВ,
управляющий физкультурно-
спортивной узкой специализа-

Спорн

КУБЫНГУ СУҮРЭР СУОЛГА

天 天 天

Онон түмүүкэ улахан уонча кыра салстайхтарга иккэнээрнэр бастааннар, икки кубоктаах эргэллиннэлэр. Никитин мэнь-хагаластар, үсүү уус-ааланнар алылар. Бөйүгү өкөлөрбүт үчүгэй бэлэмнэхтэрин көрдөрүлөр.

«CO₂» kann

СЕЗОН АҢЫЛЛЫҢА

Субу күннэргэ дуобакка, түүрт бөлөгүнэн ытталы-
быт күрэхтэйингэ 92 оҕо ыттымын ылда. Маныа 1970
—1980 сс. төрүүхтэргэ мэлэтэргэ кандидаттар аан дой-
дуга «Пыкты дуобакка» чемпион С. Новгородов, аан

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объем — 1 вел. п. лист. на 4-х страницах.

Чурапчинская улусная типография Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат», ул. Мухоморова, 96/а, Чита, 662017. Издательство и печать 24.10.17 г. (гр.18.00) Типография

CMA.

Күрэхтэйн нэг Одыулуутан, Чакыртан, Бөтөнгойтот кирибит оюолор үнүгдэнэ. Кылайнылхаттар улууспут ишэнэ. Дьокүүскайга алтынны 5-8 күннэрээр республика 13 төгүлээх чемпионна 11.11. Савиннов барыһыгар ытыллар күрэхтэйн нэг кымыккүтээрэ. Ойно элбэх эдэр дуобатчыттарынан кыттар билайнылхат. Оттон республикатаага фестиваль алтынны 9-15 күннэрээр буолуохтаах, ойно юм барадаах кыттар. Түргэн дуобакка дьахталларга бистыр иһик күрэхтэйн алтынны 17 күннээр ытыллылар. Ойно эдэрээр мөмдөн бэлэм сяддыт.

Николай КЫЧКИН, тренер.

Эбардэлибит!

[illegible]

Көрсәжик, уялаттарын, кәйнәттиң, сизнеңнең.

ҮЛЭБЭ ҮНГҮРАЛЛАР

Чурагчигуудыг алмааны кырылыыр заводка иже-
нер-электрик, рабочий, оградшхтар, үөрэнээччи-отран-
шхктар наадлар.

АТЫЛДЫБЫТ

1986 с. ангийнхууд, сүүрэг сэдвээр үчүгэй туруктаах
«Инар» автомашинанч.

Машы тэст 1989 сямпады үчүтөй туруктаах ЗНЛ-130 самосвал автомашинаны кыра («Нива», УАЗ-ик, «Жигули» массамында атактаабын.

21-492 телефонга бидсэргүйтгээр.

«ГолдСтар» фирма өнімдентері телевизияларды, микроволновалық пештерді, пылесостарды, мини-бақтарынның, аудио-видеокассеталарды. Атышпаулар малдар бір жылға қамтамасыз етеді.

Наздийааччалар 25-358 (Хитылы) тел. бидеи.

КУОРТАМНЫЫБЫТ

Чурагчмы сэл, Петровский уул 21 № тэр 7х8 дүгээр
4 шаштан кнэгнэ 22-117 тел. бэлэн.

Улуустаны санзиданадзор юппа бэйэтин үлэ-
битигэр Платонова Надежда Никитичнаа бири-
гэ төрөөбүт убайа

БОТУЧИН Дмитрий Викторович

Дэлсүүнэй куоракис эмискэ ыалдьан албутунал
дирин кутурарман тиздэр.

Зарегистрировано Саха
(Якутской) региональной
инспекцией по защите
свободы печати и массо-
вой информации.